

HARBIY BO`LINMA HODIMLARI KOMOFLYAJINI TIKISHDA TIKUV IPINI TANLASH VA TAXLIL QILISH TADQIQI.

Rizametova Manzura Abdullajanovna

textilewoman@gmail.com

Sodiqova Feruza Abdulxay qizi

Namangan muhandislik texnologiya instituti

feruza_sodiqova00@mail.ru

Namangan muhandislik texnologiya instituti Dizayn kafedrası assistenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada harbiy bo`linma hodimlari komflyajini tikishda tikuv ip turlari o`rganilib, ularning sifat ko`rsatkichlari taxlil qilingan va kiyim ishlab chiqarish uchun tavsiya etildi.

Kalit so`zlar: Tola, tikuv ipi, paxta tolasi, kapron iplar, viskoza iplar, suniy iplar, sintetik iplar.

Turli to`qimachilik materiallarining xossalari ularning qanday tolalar va iplardan tayyorlanganligiga, tuzilishiga va qanday pardozi berilganligiga bog`liq. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarilayotgan to`qimachilik mahsulotlari sifatini yaxshilash uchun ishlab chiqarish quvvatlarini zamonaviy xorijiy davlatlarning texnologiyalari asosida jihozlash bilan amalga oshirilmoqda. Hozirgi paytda Respublikamiz miqyosida to`qimachilik matolarini va tayyor to`qimachilik buyumlarini ishlab chiqarish bo`yicha bir qancha qo`shma korxonalar samarali faoliyat ko`rsatmoqdalar. Asosiy biriktiruvchi materiallarga g`altak iplar (tikuvchilik iplari) kiradi. Tikuvchilik iplari paxta, zig`ir, ipak, viskoza, kapron, anid, lavsan, ftorlon, propilen iplaridan tayyorlanadi.

Paxta tolali tikuvchilik iplari. Tikuvchilikda, asosan, (80 foizgacha) paxta tolalaridan tayyorlangan g`altak iplar ishlatiladi. Ular 2, 3, 4, 6, 9 va 12 ta yakka iplarni pishitib olinadi. Tikuvchilik sanoatida asosan 3-qo`shimli va 6-qo`shimli iplar ishlatiladi. Bu iplar mustahkamligi, cho`ziluvchanligi va bu xossalari tekisligi bo`yicha Ekstra, Prima va Maxsus savdo markali bo`ladi. Yo`g`onligiga ko`ra esa quyidagi savdo nomerlarida bo`ladi: 10,20,30,40,50,60,80,100; Paxta tolali iplarning nomeri tikiladigan matolarning qalinligi va pardozi, bajariladigan ishiga qarab tanlanadi. Pardozi ko`ra paxta tolali tikuvchilik iplari xom, qora, oq va rangli hollarda ishlab chiqariladi. Tayyor iplar sutrang va yaltiroq qilib chiqariladi. Qattiq qilib yoki mayin yoki qattiq qilib pardozi. Tikuvchilik sanoati uchun paxta tolali iplar g`altaklar yoki qog`oz naychalarga o`ralib chiqariladi. G`altakli iplarning uzunligi 200 m, naychalardagi ipning uzunligi 400, 500, 1000, 2500 va 6000 m bo`ladi. Tikuvchilik iplarining eshilishi o`ng yoki chap yo`nalishida boiadi. Eshilishning yo`nalishi tikuv mashinasida qaviq hosil bolish jarayoniga ta`sir qiladi. Eshilishning yo`nalishi noto`g`ri tanlansa, tikuv mashinalarida

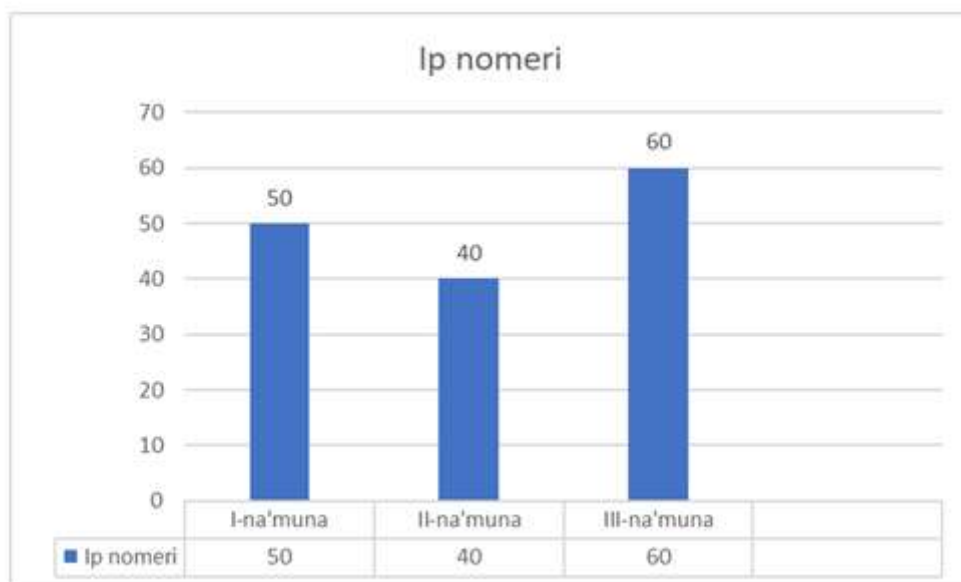

iplarning eshilihi bo'shshib ketadi va ular uziladi. Tikuvchilik iplarining sifatini ularning mustahkamligi, cho'ziluvchanligi, qayishqoqligi, oq iplar uchun oqlik darajasi, bo'yoqli iplar bo'yog'ining mustahkamligi, tashqi ko'rinishida nuqsonlari bo'lmasligi, mustahkamligi va yo'g'onligi bo'yicha bir tekisda bolishi, eshilihnin muvozanatli bolishi tavsiflaydi. Kimyoviy ip va tolalardan olinuvchi tikuvchilik iplari. Kimyoviy kompleks iplar va tolalardan olinuvchi tikuvchilik iplarining turlari yildan-yilga kengaymoqda. Kimyoviy tolalardan birikkan, shakldor, o'zakli armaturalangan; shtapel tolalaridan olingan, tiniq va suvda eriydigan tikuvchilik iplari ishlab chiqariladi. Birikkan tikuvchilik iplari viskoza, poliamidli, poliefirliva boshqa kompleks ip turlaridan olinadi.

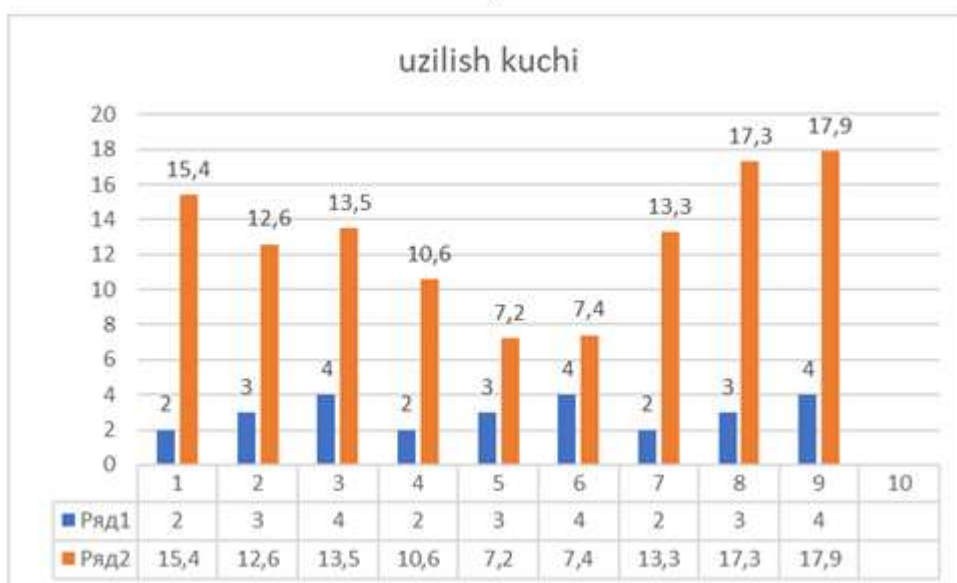
Viskozali iplar tugma teshiklarini yo'rmalashda tabiiy ipakdan olingan iplar o'rniga ishlatiladi. Sintetik matolar, charm , plyonka qoplamali m atolardan tikiladigan buyumlarni tikishda savdo nomeri 50-K deb belgilanadigan kapron birikkan iplari ishlatiladi. Paxta tolali iplarga nisbatan ularning mustahkam ligi, ishqalanishga chidamliligi ancha katta, lekin ular issiqqa chidamaydi. Minutiga 2000—2200 qaviq hosil qilib tikilganda igna teshigiga ishqalanib eriydi va uziladi. Lavsan birikkan iplari kapron iplardan ko'ra issiqqa chidamliroq bo'ladi. Ular 65 LX, 50 LX, 44 LX, 40 LX, 33 LX, 30 LX, 26 LX. 20 LX nomerlarda belgilanadi va yuqori mustahkamligi va issiq ta'siriga turg'unligi bilan tavsiflanadi. Bu iplar kiyimlarni tayyorlaganda paxta tolali iplar o'rniga ishlatiladi. Ipnin g asosiy xossalaridan biri — uning yo'g'onligi. Tolalarning ingichkaligiga o'xshash iplaming yo'g'onligini ifodalash uchun chiziqli zichlik, diam etr va bir necha boshqa ko'rsatkichlar qo'llaniladi. Ipnin g chiziqli zichligi nominal va haqiqiy bo'ladi. Chiziqli zichligi yuqori bo'lgan iplardan qalin, og'ir va dag'al gazlamalar to'qiladi. Turli yo'g'onlikdagi tanda va arqoqni birlashtirib to'qish natijasida gazlam ada bo'ylama va ko'ndalang yo'llar, bo'rtma kataklar hosil qilinadi. Tikuvchilik iplarining ingichkaligini uning diametri va savdo nomeri orqali ham ifodalash mumkin. Diametr ikki usulda aniqlanadi. Uskunalar yordamida aniqlangan diametr haqiqiy diam etr deb ataladi. Iplarning mexanik xususiyatlari uzish kuchi, nisbiy uzilish kuchi va uzilishdagi uzayish ko'rsatkichlari orqali ifodalananadi.

Tanlangan tikuv ipi na'munalarining hususiyatlari

Ko'rsatkichlar	Tanlangan na'munalar		
	I	II	III
	50	40	60
Ip nomeri	Aralash	Paxta(100%)	Sintetika
Tarkibi	2	3	4
Chok qadami			

Ko'rsatkichlar nomi	Birligi	Tanlangan ip na'munalari								
		I			II			III		
		2	3	4	2	3	4	2	3	4
Ta'sir etuvchi kuch	N	365	267	131	345	209	122	457	365	238
uzilishi	mm	15.4	12.6	13.5	10.6	7.2	7.4	13.3	17.3	17.9
Foizda	%	7.70	6.30	6.75	5.30	3.70	3.60	6.65	8.65	8.95
Sarflangan ish	J	2.0	1.5	0.7	1.6	0.6	0.3	3.1	2.9	2.0
Sarflangan vaqt	s	4.62	3.79	4.06	3.18	2.22	2.17	4.01	5.21	5.38

Xulosa

maqolada harbiy bo'linma hodimlari komflyajini tikishda tikuv ip turlari, ularning hususiyatlari o'rganilib, ularning sifat ko'rsatkichlari taxlil qilingan va grafiklar yordamida asoslab berilgan. Olingan natijalar asosida kiyim ishlab chiqarishda qo'llash uchun tavsiya etildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Kamilova X.X., Xamrayeva N.K. «Tikuv buyumlarini konstruksiyalash» Darslik –T.: «Cho'lpon», 2011 y
2. Коблякова Е.Б. Конструирование одежды с элементами САПР. 1988 г
3. Linda Welters. Folk dress in Europe and Anatolia. England, 1999 y.
4. Ruth Barnes. Dress and gender. England, 1993.
5. Камилова Х.Х., Коблякова Е.Б., Савостицкий А.В., Никольский А.Е. Системное проектирование изделий швейной промышленности № 1 и 2. Kamilova H.H. Systemic projecting of the clothes in the conditions of high temperatures. Vlth International Izmir textile symposium. Izmir, 1992